Begrotelijke begroting

✱ ✱ ✱ Ten dienste van die lezers die niet zozeer op de hoogte zijn van de betekenis van de talloze zegswijzen en uitdrukkingen waarvan men zich soms kan bedienen in het gewestelijke spraakgebruik en in streektalen of dialecten, en die niet altijd en onmiddellijk een verklarend woordenboek bij de hand hebben, is het zeker gepast een korte verduidelijking te geven van de boven dit editoriaal geplaatste titel. Daarbij mag uiteraard worden aangenomen dat zij met het begrip „begroting" geen moeite zullen hebben maar dat het daaraan voorafgaande woord wellicht onbekend voorkomt. Te hunner informatie diene dan, dat het bijvoeglijke naamwoord „begrotelijk" — dat vooral in de Noordhollandse en Westfriese streektalen veelvuldig wordt gebezigd in de betekenis van „sneu" wanneer iets betreurenswaardigs wordt omschreven of wanneer een zekere teleurstelling wordt uitgesproken — volgens Van Dale's Groot Woordenboek der Nederlandse Taal kan worden vervangen door de gelijkwaardige term „spijtig", die dan vervolgens elders in dat zelfde standaardwerk weer wordt vertaald met „betreurenswaardig, teleurstellend, jammer".
Het zal derhalve duidelijk zijn, dat de bovenstaande kwalificatie zonder enige twijfel moet slaan op de Defensiebegroting 1976, een uitermate teleurstellend stuk in de ogen van velen die zich zorgen maken „Om de veiligheid van het bestaan".

Reeds eerder werd in deze redactionele kolommen aandacht besteed aan het begrotingsvraagstuk in het algemeen en aan de problematiek van het bezuinigen in het bijzonder (zie *Mil. Spect.* **142** (1973)(11)483 e.v.). Zoals ook toen gesteld, is het hier niet de plaats noch is er hier gelegenheid om tot in details in te gaan op de onderwerpelijke raming der uitgaven. Wél moet echter worden geconstateerd dat in dit geval het betreurenswaardige — zoals hierboven bedoeld — juist híérin schuilt dat die *raming* der uitgaven meer weg heeft van een vooropgestelde *begrenzing* van wat ten hoogste zal worden beschikbaar gesteld dan van het honoreren van het verlanglijstje dat is tot stand gekomen als resultaat van de totaaltelling van de *behoeften* zoals die werden vastgesteld aan de hand van een gedegen analyse van de opgedragen taken. Die bui heeft men overigens reeds kunnen zien hangen, met name toen de Defensienota 1974 aankondigde, te willen formuleren „hoe Nederland naar de mening van de regering in de komende jaren een voldoende en evenredige bijdrage aan de bondgenootschappelijke verdediging kan blijven leveren binnen een aanvaardbaar niveau van financiële middelen". Reeds toen toch bleken de bondgenoten met onze regering van mening te verschillen over de cruciale vraag wat dan wel als zo'n aanvaardbaar niveau zou mogen worden beschouwd. Immers, het NAVO-commentaar behelsde het onmiskenbare verwijt:

If the present proposals are pursued they will lead to a Netherlands military contribution to the alliance which would be less than should be expected given the resources of the country.

Nu kan en mag vandaag daartegenover onmiddellijk worden ingebracht dat die Nederlandse „resources" er in de laatste tijd aanzienlijk op achteruit zijn gegaan en dat om die reden een herwaardering van de Nederlandse bijdrage aan het Atlantische bondgenootschap alleszins gewettigd zou zijn. De moeilijkheid is dan echter, dat hetzelfde met evenveel recht kan worden gezegd over de mogelijkheden van de andere leden van de verdragsorganisatie, wier huidige economische situatie al evenmin als rooskleurig mag worden betiteld.
Het is dan ook zeer de vraag, of van de magische formule „herverdeling van taken" wel binnen afzienbare tijd die wonderbaarlijke uitwerking zal kunnen worden verkregen die van deze panacee kennelijk werd verwacht ten tijde van het opstellen van de Defensienota 1974 en de beide sindsdien verschenen defensiebegrotingen. Een dergelijke herverdeling van taken op korte termijn te willen afdwingen lijkt nauwelijks zinvol noch haalbaar, zolang ook de andere bondgenoten ter oorzake van hun geringe financiële armslag belust zullen zijn op de wezenlijke goedkopere taken voor hun defensieapparaat.

Zoals hiervoor reeds werd aangegeven, behoren de behoeften van de krijgsmacht te worden bepaald aan de hand van een gedegen analyse van het gehele opgedragen takenpakket. Zolang daarin geen verandering komt, zal de werkelijke behoefte aan personele en materiële middelen in feite slechts

wijziging kunnen ondergaan naar evenredigheid van een eventuele vermindering van de externe dreiging, dan wel naar rato van nieuwere strategieën of tactieken, dan wel in verband met technologische ontwikkelingen. In ándere gevallen is er dan ook *geen sprake van een wijziging van de behoefte:* wat de onderscheidene bevelhebbers voor de uitvoering van de hun opgedragen taken *nodig* hebben, blijft gelijk; in voorkomend geval wordt het mes gezet in hetgeen hun wordt *toegestaan*. En het mankeert er dan nog maar aan dat de hele procedure wordt omgekeerd in die zin dat de externe dreiging wordt aangepast en gebagatelliseerd, en vervolgens de analyse wordt herzien tot er een nieuwe behoefte uit rolt die alsdan merkwaardigerwijze precies blijkt te kloppen met het toegewezene.

Het zal wel duidelijk zijn, dat in dergelijke irrationele afwijkingen van de juiste, rationele besluitvormingsprocedure een groot gevaar schuilt, een niet te onderschatten bedreiging van de veiligheid van ons aller bestaan. In alle geledingen van de krijgsmacht is over de mogelijke veronachtzaming van de ware behoeften dan ook een ernstige, diepdoorvoelde bezorgdheid tot uitdrukking gekomen. Daarbij ging het allerminst om een pleiten voor het eigen standje, doch in het bijzonder om het beleid van opbouw, instandhouding en functionering van het militaire instrument dat van wezenlijke betekenis is voor stabiele internationale machtsverhoudingen. Voor dat beleid berust de verantwoordelijkheid bij de minister van defensie, en het waren *zijn* ambtenaren, zijn medewerkers zo men wil, die zich over dat beleid bezorgd betoonden.

Het zij in dit verband nog eens opgemerkt, dat de minister van defensie zelf ten volle overtuigd blijkt van de essentie van het militaire machtprobleem. Immers, in zijn toespraak tot de cursisten van de 12e Leergang Buitenlandse Betrekkingen verklaarde hij, op 18 september van dit jaar, dat militaire macht een bijdrage moet leveren tot het waarborgen van goede betrekkingen in het kader van het buitenlandse beleid

. . . in dié zin dat partijen in geval van tegenstellingen door de aanwezigheid van strijdkrachten zich steeds bewust zijn van de risico's die zij lopen als zij, in plaats van alles te doen om hun geschillen in vreedzaam overleg bij te leggen, zich tot gebruik van geweld zouden laten verleiden.

In aansluiting daarop wees hij erop dat, hoe paradoxaal dat ook mocht klinken, het

. . . een feit is dat militaire macht een geweldbedwingende rol speelt.

Nu staat het wel buiten kijf dat de risico's als bovenbedoeld voor een *strategische aanvaller* — dat is de partij die een wijziging van de *status quo* nastreeft — des te geringer zullen zijn naarmate de opbouw, instandhouding en functionering van het militaire instrument ter andere zijde — waar men de *status quo* wenst te handhaven en derhalve in de positie van *strategische verdediger* verkeert — meer bij het noodzakelijke zijn ten achter gebleven. Die achterstand ten opzichte van de werkelijke behoefte is het waarover de betrokkenen zich zo zeer zorgen maken. Voor hen is het immers onbegrijpelijk dat in die behoeften voor het ene deel van de krijgsmacht slechts zou kunnen worden voorzien door ergens anders in het defensie-instrument gaten te laten vallen: nu, als gevolg van het voorshands uitblijven van tastbare resultaten van de MBFR-onderhandelingen, de parate sterkte van de landstrijdkrachten krachtens de in de NAVO gemaakte afspraken niet zal mogen worden verminderd, wenst de regering dat de kosten van het op peil houden van de noodzakelijke vredessterkte van de Koninklijke landmacht worden *gedekt door besnoeiingen elders in het defensieapparaat*. Voor de onthutste veiligheidsverzorgers heeft een dergelijke benadering bedenkelijk veel weg van het verwijderen van het hangen sluitwerk van de achterdeur om daarmee vervolgens de vergrendeling van voordeur en ramen overeenkomstig de graad van de externe dreiging „op peil" te gaan houden. Welke partij bij een dergelijke procedure uiteindelijk de werkelijke zware risico's zal lopen, behoeft geen nader betoog!

☆

Een begroting die voorbijgaat aan de, in een analyse der opgedragen taken bepaalde, reële behoefte en die daarvoor dan in de plaats stelt hetgeen naar de — buiten consultatie van de verantwoordelijke militaire bevelhebbers gevormde — mening van partijpolitieke groeperingen aan de veiligheid van ons bestaan zou mogen worden ten koste gelegd, verschaft metterdaad reden tot onverholen bezorgdheid bij allen die met die taken zijn belast en doet onder de medebelanghebbende bondgenoten twijfel rijzen aan de solidariteit zonder welke het bondgenootschap in zijn functie slechts zal kunnen falen. Voor zo'n begroting is daarom het hierboven gebezigde predikaat „begrotelijk" stellig op zijn plaats. Men mag slechts hopen dat het „spijtige" zich niet zal manifesteren in de vorm van het spreekwoordelijke berouw dat, naar een ieder behoort te weten, gemeenlijk te laat pleegt te komen.